

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen

Arthur Van Damme

Onder wetenschappelijke leiding van Prof. Dr. Marc Boes

1. ALGEMENE INLEIDING

Voor een democratische rechtstaat vormen de verkiezingen, op welk niveau dan ook, een van de belangrijkste onderdelen van de staatsstructuur. De verkiezingen geven een legitimiteit aan bepaalde, door het volk verkozen burgers, om dat volk te vertegenwoordigen in de bestuursorganen van ons land. Zonder verkiezingen valt de hele Belgische staatsstructuur in elkaar. Artikel 33 van de Grondwet bepaalt immers dat alle machten uitgaan van de Natie en dat zij worden uitgeoefend op de wijze bij de Grondwet bepaald, dit is door de bevoegde verkozen overheden.

Het is dan ook van het grootste belang dat er een uitgebreide en gedetailleerde regelgeving wordt uitgewerkt die helder en duidelijk de spelregels van de verkiezingen vastlegt. In deze materie moet immers, meer nog dan in andere rechtsgebieden, discussie en interpretatie van rechtsregels worden vermeden. Het maatschappelijk belang van de verkiezingen kan niet genoeg worden onderstreept. Ongeloofwaardige verkiezingen tasten het gezag van de overheidsinstellingen aan en ondermijnen de fundamentele beginselen van de Staat.

Daarom moet een controleorgaan worden aangesteld dat nauw toeziet op de correcte toepassing van deze verkiezingsreglementering en dat de geschillen hieromtrent kan beslechten. Voor de federale en regionale verkiezingen zijn het de Raden zelf die toezicht houden op het correct verloop van de verkiezing en wordt er eventueel een controlecommissie aangesteld.

Op het gemeentelijke en provinciale niveau, evenals voor de verkiezing van de OCMW-raden wordt er door de Vlaamse overheid echter een bijzonder administratief rechtscollege opgericht, de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. Voorheen was de bestendige deputatie hiervoor bevoegd maar door problemen met de onpartijdigheid van de leden van de deputatie werden haar bevoegdheden overgedragen aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen en werden er voor zijn leden ook enkele onverenigbaarheden opgelegd (zie *infra*: 3.2. *Onverenigbaarheden en ontslag*). In het Waalse gewest liet de decreetgever de oudere federale reglementering voorlopig ongemoeid en blijft de deputatie bevoegd voor de verkiezingsgeschillen.

In dit seminariewerk zullen we een globaal overzicht geven van wat de Raad voor Verkiezingsbetwistingen nu juist inhoudt. We gaan na hoe de Raad voor Verkiezingsbetwistingen tot stand is gekomen, hoe hij is samengesteld en welke zijn bevoegdheden zijn. Ook bekijken we de procedure voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. Doorheen de hele uiteenzetting wordt ook vaak verwezen naar de vroegere regeling, toen de bestendige deputatie nog bevoegd was.

Tot slot plaatsen we nog enkele kritische noten bij de nieuwe regelgeving, voornamelijk voor wat de bevoegdheden en de procedure voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen betreft. Zo zijn er bijvoorbeeld in tal van concrete gevallen regelgevende leemten met betrekking tot de procedureregels die moeten worden gevolgd. Ook het feit dat zowel de Raad voor Verkiezingsbetwistingen als de Controlecommissie voor Verkiezingsuitgaven deels overlappende bevoegdheden hebben met betrekking tot het contentieux van de verkiezingsuitgaven op gemeentelijk niveau, leidt tot problemen.

1.1. OPRICHTING RAAD VOOR VERKIEZINGSBETWISTINGEN

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen werd opgericht bij het Vlaams Gewestelijk Kiesdecreet¹ van 10 februari 2006, zes maanden voor de volgende lokale en provinciale verkiezingen van 8 oktober 2006. Voordien was er reeds sprake van een administratief rechtscollege dat uitspraak zou doen over geschillen die rijzen in verband met de afstand of het verval van mandaat van een gemeenteraadslid en van de voorzitter van de gemeenteraad en over geschillen over het goedkeuren van hun geloofsbriefen, hun eedaflegging en de kennis van de bestuurstaal bepaald in artikel 44 §6 van het gemeentedecreet van 15 juli 2005².

De Hoge raad voor Binnenlands Bestuur steunde dit initiatief om de controle op de verkiezingen over te dragen aan een administratief rechtscollege. Een politiek orgaan zoals de bestendige deputatie is volgens de Hoge Raad hiervoor niet geschikt³.

Dit administratief rechtscollege kreeg gestalte in het Vlaams Gewestelijk Kiesdecreet van 10 februari 2006. Dit decreet richt een Raad voor Verkiezingsbetwistingen op in elke Vlaamse provincie. Tijdens de debatten in

---

¹ Volut: Decr. VI. R. van 10 februari 2006 houdende de wijziging van de Gemeentekieswet gecoördineerd op 4 augustus 1932, de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, de wet tot organisatie van de geautomatiseerde stemming van 11 april 1994 en het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, *B.S.* 10 maart 2006.

² Art. 13 Gemeentedecreet; Art. 13 Provinciedecreet.

³ Advies Hoge Raad Binnenlands Bestuur 2005/2 bij het voorontwerp van Gemeentedecreet, <http://www.binnenland.vlaanderen.be/HRBB/adviezen.html> ; Advies Hoge Raad Binnenlands Bestuur 2005/3 bij het voorontwerp van Provinciedecreet, <http://www.binnenland.vlaanderen.be/HRBB/adviezen.html>.

de Parlementaire commissie was nochtans enige discussie over de vraag of er een, dan wel meer Raden voor Verkiezingsbetwistingen moesten zijn. Ook de Hoge raad voor Binnenlands Bestuur had liever één Raad voor Verkiezingsbetwistingen gezien voor het hele Vlaamse Gewest⁴. Zo argumenteerde de Hoge Raad ondermeer dat de oprichting van één Raad voor het hele gewest de provincies zou ontlasten van de organisatie van een nieuw rechtscollege. Bovendien, redeneert de Hoge Raad, wanneer de Vlaamse overheid zelf overgaat tot de oprichting van zo'n administratief rechtscollege, zou het ook logisch zijn dat de Vlaamse overheid dit project ook ondersteunt in de concrete uitwerking ervan, namelijk door het administratief rechtscollege op haar niveau te organiseren. Bovendien zou één Raad voor Verkiezingsbetwistingen meer garanties bieden voor een gelijke behandeling van de bezwaren over de verkiezingen wat de rechtszekerheid zou bevorderen. Tot slot zou de oprichting van één enkele Raad voor Verkiezingsbetwistingen beter passen in het beleid dat de Vlaamse overheid tot nog toe heeft gevoerd. De Hoge Raad verwijst hiermee voornamelijk naar de oprichting van de Beroepscommissie voor Tuchtzaken en de Vlaamse beroepsinstantie ingesteld bij het decreet betreffende de openbaarheid van bestuur van 17 maart 2004.

Uiteindelijk besliste de Vlaamse overheid toch dat er per provincie één Raad voor Verkiezingsbetwistingen wordt opgericht. De minister van Binnenlands Bestuur Keulen redeneerde dat één Raad voor Verkiezingsbetwistingen voor het hele Vlaamse grondgebied in tijdsnood zou komen om alle aanhangige gemaakte zaken grondig te kunnen bestuderen en tijdig uitspraak te doen⁵.

1.2. ADMINISTRATIEF RECHTSCOLLEGE

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen is een administratief rechtscollege. Hoewel er veel onduidelijkheid bestaat over wat een administratief rechtscollege nu juist is wordt algemeen aangenomen dat de administratieve rechtscolleges bevoegd zijn om geschillen te beslechten aangaande de politieke rechten. Politieke rechten zijn rechten waarbij “de overheid optreedt in uitoefening van een functie die in een dergelijke verhouding staat tot de prerogatieven van het openbaar gezag van de staat, dat zij zich buiten de werkingssfeer bevindt van de gedingen van burgerlijke aard in de zin van artikel 144 van de Grondwet”⁶.

Traditioneel wordt ook het *ius suffragii* of kiesrecht tot deze politieke rechten gerekend⁷.

⁴ Advies Hoge Raad Binnenlands Bestuur 2005/4 bij het voorontwerp van Gemeentedecreet, <http://www.binnenland.vlaanderen.be/HRBB/adviezen.html>.

⁵ *Parl. St.* VI. Parl. 2005-06, nr. 637/4, 29.

⁶ Arbitragehof nr. 14/97, 18 maart 1997, *R.W.* 1996-97, 1423; zie ook: C. BERX, *Rechtsbescherming van de burger tegen de overheid : een analyse van het systeem van administratieve rechtspraak in België*, Antwerpen, Intersentia, 2000, 90-96.

⁷ Art. 144-145 G.W.; P. VAN ORSHOVEN, *Beginselen van gerechtelijk recht*, Leuven, Acco, 2005, 114-120.

De geschillen over de politieke rechten kunnen volgens artikel 145 van de Grondwet door de wetgever worden onttrokken aan de gewone rechter en toegewezen aan een administratief rechtscollege⁸. Op grond van deze bepaling heeft de wetgever eerst de bestendige deputatie en later de Raad voor Verkiezingsbetwistingen bevoegd gemaakt om uitspraak te doen over geschillen inzake de geldigheid van de gemeente-, provincie- en OCMW-raadsverkiezingen⁹.

Er is geen eenvormige rechtspleging georganiseerd voor de administratieve rechtscolleges. Voor elk college zal men afzonderlijk het desbetreffende statuut moeten nagaan om te kijken wat de toepasselijke procedures zijn. Voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen is er in een hoger beroep voorzien bij de Raad van State¹⁰ (zie ook *infra*: 5.3 *Beroepsprocedures bij de Raad van State*).

Een ander, niet onbelangrijk, gevolg van het feit dat de Raad voor Verkiezingsbetwistingen is ingesteld als administratief rechtscollege is dat de algemene rechtsbeginselen van behoorlijke rechtsbedeling op de Raad van toepassing zijn¹¹. Dit betekent ondermeer dat de Raad moet voldoen aan de voorwaarden van onafhankelijk en onpartijdigheid¹² van de leden. De wetgever nam hiervan de nodige maatregelen, in de regels met betrekking tot de samenstelling van de Raad (zie *infra*: 3. *Samenstelling Raad voor Verkiezingsbetwistingen*).

1.3. BESTENDIGE DEPUTATIE

Zoals eerder reeds aangehaald was de bestendige deputatie vóór de oprichting van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen bevoegd voor de beslechting van verkiezingsgeschillen op het niveau van de provincies, gemeenten en districten en bij de verkiezing van de OCMW-raden. De rechtmatigheid van de beslissingen van de bestendige deputatie kon echter in vraag worden gesteld. Daar de bestendige deputatie bij de beslechting van verkiezingsgeschillen zetelde als administratief rechtscollege waren de van behoorlijke rechtsbedeling op hen van toepassing (zie *supra*: 1.2. *Administratief rechtscollege*). Daartoe behoren ondermeer de beginselen van onafhankelijk en onpartijdigheid¹³.

⁸ A. ALEN, K. MUYLLE, *Compendium van het Belgisch Staatsrecht*, II, Mechelen, Kluwer, 2004, 514.

⁹ Art. 74-75 Gemeentekieswet; Art. 37/1 Provinciekieswet; Art. 18 OCMW-wet.

¹⁰ Art. 16 R.v.St.-Wet; Art. 14 R.v.St.-Wet (naargelang het geval).

¹¹ P. VAN ORSHOVEN, *Beginselen van gerechtelijk recht*, Leuven, Acco, 2005, 69-70; Cass. 9 oktober 1959, *Arr. Cass.*, 1960, 115.

¹² Cass. 21 november 1996, *R.W.* 1996-97, 1205; Arbitragehof nr. 35/94, 10 mei 1994, *A.A.* 1994, 461; Arbitragehof nr. 49/97, 14 juli 1997, *A.A.* 1997, 781.

¹³ Cass. 21 november 1996, *R.W.*, 1996-97, 1205; Arbitragehof nr. 35/94, 10 mei 1994, *A.A.* 1994, 461; Arbitragehof nr. 49/97, 14 juli 1997, *A.A.* 1997, 781.

Het was dan ook problematisch dat de bestendige deputatie als politiek orgaan moest oordelen over verkiezingsgeschillen, die altijd een politiek karakter vertonen¹⁴. Zo oordeelde het Arbitragehof in een arrest van 10 juni 1998¹⁵ dat een gewestelijke directeur geen administratief rechter kan zijn, maar slechts een administratief orgaan omdat hij, gelet op zijn plaats in de hiërarchie, niet de onafhankelijkheid en onpartijdigheid bezit die noodzakelijk zijn voor een rechtsprekende functie. Hetzelfde kan ook worden gezegd over de bestendige deputatie¹⁶. Dit valt bijgevolg niet te rijmen met het algemeen rechtsbeginsel van behoorlijke rechtsbedeling over de objectieve onpartijdigheid dat ook van toepassing is op de bestendige deputatie wanneer ze zetelt als administratief rechtscollege. Bij de oprichting van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen komt de decreetgever tegemoet aan deze kritiek door het inbouwen van mechanismen die de onpartijdigheid van de rechters moet waarborgen¹⁷ (*zie infra*: 3.2. *Onverenigbaarheden en ontslag*).

2. FEDERALE OF GEWESTELIJKE BEVOEGDHEID?

Bij de voorbereidingen van de oprichting van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen door de Vlaamse Raad ontstond discussie over de vraag of de gewesten überhaupt wel de bevoegdheid hadden om een dergelijk administratief rechtscollege op te richten. De decreetgever besteedde dan ook veel aandacht aan de argumentatie en legitimatie van deze bevoegdheid in de memorie van toelichting bij het decreet houdende de wijziging van de verkiezingswetgeving¹⁸.

2.1. ALGEMEEN

Bij zijn argumentatie doet de decreetgever in het bijzonder een beroep op artikel 19 § 1 van de Bijzondere wet tot hervorming van de instellingen van 8 augustus 1980 (hierna: BWHI). Dit artikel stelt dat de aangelegenheden bedoeld in de artikelen 4 tot 9 van de BWHI tot de bevoegdheid behoren van de decreetgever, met uitzondering echter van de bevoegdheden die na de inwerkingtreding van de BWHI van 8 augustus 1980 door de Grondwet aan de wet zijn voorbehouden. De decreetgever beroept zich hierbij op artikel 146 van de grondwet om de oprichting van een administratief rechtscollege te legitimeren.

---

¹⁴ Art. 145 G.W.

¹⁵ Arbitragehof nr. 67/98, 10 juni 1998, *B.S.* 12 september 1998.

¹⁶ M. BOES, *Administratief Recht*, Leuven, Acco, 2005, 328.

¹⁷ Verslag plenaire zitting nr. 25 Vlaams Parlement, 2005-2006, morgenvergadering, http://jisp.vlaamsparlement.be/docs/handelingen_plenaire/2005-2006/plen025-01022006.pdf, 13.

¹⁸ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 637/1.

We kunnen ons echter afvragen of de decreetgever in zijn redenering artikel 161 van de Grondwet niet over het hoofd ziet. Dit artikel stelt duidelijk dat geen administratief rechtscollege kan worden opgericht dan krachtens de wet. In de memorie van toelichting bij het decreet houdende de wijziging van de verkiezingswetgeving wordt aan dit artikel onterecht geen aandacht besteed¹⁹.

De decreetgever heeft zoals reeds aangehaald enkel aandacht voor artikel 146 van de Grondwet dat stelt dat geen rechtbank, noch een met eigenlijke rechtspraak belast orgaan kan worden ingesteld dan bij wet, en bijgevolg ook geen administratief rechtscollege. De “wet” verwijst in dit artikel niet naar de bevoegdheid van de federale wetgever maar wel naar een normerende instantie. De Grondwet kan hier bijgevolg ook verwijzen naar het decreet of de ordonnantie²⁰. Dit is het geval voor de grondwetsbepalingen die voor de staatshervorming van 8 augustus 1980 werden ingevoegd en sedertdien niet meer werden gewijzigd. Dit is weliswaar het geval voor artikel 146 van de Grondwet maar niet voor artikel 161 dat in 1993 werd ingevoegd in de Grondwet. Bijgevolg moet artikel 161 van de Grondwet in die zin worden gelezen dat enkel de federale wetgever administratieve rechtscolleges kan oprichten²¹.

De decreetgever legitimeert de oprichting van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen dan ook verkeerdelijk op de rechtstreekse bevoegdheid die hem hiervoor zou zijn verleend in artikel 6, §1, VIII, BWHI. De oprichting van een administratief rechtscollege kan dan ook beter worden gelegitimeerd vanuit de impliciete bevoegdheden van de decreetgever in het licht van artikel 10 van de BWHI, zoals de decreetgever uiteindelijk ook heeft gedaan. Deze zienswijze werd bevestigd door de Raad van State²² en het Arbitragehof²³.

2.2. RECHTSTREEKSE BEVOEGDHEID

Een rechtsgrond die moet dienen als legitimatie voor de oprichting van de Raad vindt de Vlaamse decreetgever terug in artikel 6, §1, VIII, 4° van de BWHI van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen. Dit artikel bepaalt dat het Vlaams gewest bevoegd is om wijzigingen aan te brengen in de regelgeving met betrekking tot

¹⁹ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 637/1.

²⁰ A. ALEN, K. MUYLLE, *Compendium van het Belgisch Staatsrecht*, IB, Mechelen, Kluwer, 2004, 357-363; X. DELGRANGE, “Les matières réservés. Faut-il choisir entre rationalité et constitutionnalité?” in F. DELPÉRÈE, *Les lois spéciales et ordinaire du 13 juillet 2001: la réforme de la Saint-Polycarpe*, Brussel, Bruylant, 2002, 45-66; W. PAS, “De door de Grondwet aan de ‘wet’ voorbehouden aangelegenheden. Vroeger en nu” in A. ALEN (ed.), *De vijfde staatshervorming van 2001*, Brugge, Die Keure, 2002, 25-63.

²¹ A. ALEN, K. MUYLLE, *Compendium van het Belgisch Staatsrecht*, IB, Mechelen, Kluwer, 2004, 363.

²² *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 578/1, 91-113.

²³ Arbitragehof nr. 19/2001, 14 februari 2001, *A.A.* 2001, 353; Arbitragehof nr. 33/2001, 13 maart 2001, *A.A.* 2001, 499; Arbitragehof nr. 49/2003, 30 april 2003, *A.A.* 2003, 577.

de verkiezing van de provinciale en gemeentelijke besturen. Uit dit artikel blijkt ook dat de decreetgever kan overgaan tot een wijziging van de artikelen 74 tot en met 84bis van de Gemeentekieswet en bijgevolg van de bevoegdheid, de procedure en de rechtsgevolgen van de uitspraken van de bestendige deputatie²⁴.

De decreetgever vraagt zich in de memorie van toelichting²⁵ af of artikel 6, §1, VIII, 4° BWHI wel zo ruim te interpreteren valt dat onder dit artikel kan worden verstaan dat de decreetgever de bevoegdheid heeft om administratieve rechtscolleges op te richten. Zonder verdere argumentatie besluit ze vervolgens dat dit inderdaad het geval is. Zoals onder 2.1. uitgelegd houdt ze hierbij helemaal geen rekening met artikel 161 van de Grondwet die de bevoegdheid administratieve rechtscolleges op te richten uitsluitend toekent aan de federale wetgever.

2.3. IMPLICIETE BEVOEGDHEID

Een tweede, meer heldere, argumentatie die de decreetgever aanhaalt is die van de impliciete bevoegdheden, ingeschreven in artikel 10 van de BWHI. Aan de hand van dit artikel kan de Vlaamse decreetgever in rechtsbepalingen voorzien in aangelegenheden waarvoor de gewestraden in principe niet bevoegd zijn op voorwaarde dat deze bepalingen noodzakelijk zijn voor de uitoefening van een van haar eigen bevoegdheden. De decreetgever zou in deze hypothese dus een Raad voor Verkiezingsbetwistingen in het leven kunnen roepen, zelfs wanneer enkel de federale wetgever bevoegd zou zijn administratieve rechtscolleges op te richten.

Dit kan echter alleen wanneer de uitoefening van de impliciete bevoegdheid past in het stelsel van de exclusieve bevoegdheden²⁶. Wanneer de decreetgever zich met de uitoefening van deze bevoegdheid op een federale aangelegenheid begeeft moet deze zich lenen tot gedifferentieerde regeling en mag de weerslag van de regeling slechts een marginale weerslag hebben op deze aangelegenheid²⁷. Het Vlaamse gewest is ervan overtuigd dat in dit geval voldaan is aan deze voorwaarden.

Het Arbitragehof kon zich in 2001 uitspreken in deze zaak²⁸ maar een arrest over de grond van deze bevoegdheidsproblematiek kwam er echter niet, het Arbitragehof kon immers ook volgens een andere redenering tot een uitspraak komen. De decreetgever wijst er op dat het Arbitragehof de uitoefening van dergelijke impliciete bevoegdheid bijgevolg niet a priori afwijst en stelt dat de

²⁴ L. VENY, "De nieuwe spelregels bij de verkiezingen van 8 oktober 2006 in het Vlaamse Gewest", *T. Gem.* 2006, 14.

²⁵ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 637/1.

²⁶ Arbitragehof nr. 7/85, 20 december 1985, *A.A.* 1985, 47.

²⁷ Arbitragehof nr. 66/88, 30 juni 1988, *A.A.* 1988, 637; A. ALEN, K. MUYLLE, *Compendium van het Belgisch Staatsrecht*, IB, Mechelen, Kluwer, 2004, 345-348.

²⁸ Arbitragehof nr. 27/2001, 1 maart 2001, *A.A.* 2001, 435.

uitspraak bovendien dateerde van voor de wijziging van artikel 19 BWHI die de bevoegdheidsverdeling nog verder heeft versoepeld²⁹. De decreetgever wil dus duidelijk maken dat de kans dat het Arbitragehof deze stelling vandaag de dag zou volgen nog vergroot is.

2.4. BEVOEGDHEID VAN DE DECREETGEVER OM BESTUURLIJKE RECHTSCOLLEGES OP TE RICHTEN

De decreetgever wijst er tenslotte op dat het reeds eerder een administratief rechtscollege heeft opgericht, met name de Raad voor Examenbetwistingen³⁰ dat bevoegd is voor examenbetwistingen in het hoger onderwijs binnen de Vlaamse gemeenschap. De decreetgever claimt dat de oprichting van deze Raad voor Examenbetwistingen volledig in de lijn ligt van de opvatting van het Arbitragehof met betrekking tot de bevoegdheidsverdeling in België³¹.

2.5. STANDPUNT RAAD VAN STATE, AFDELING WETGEVING

Ook de Raad van State heeft standpunt ingenomen over dit bevoegdheidsconflict³². De afdeling wetgeving kwam tot de conclusie dat de voorwaarden voor de toepassing van artikel 10 BWHI werden gerespecteerd. Zo is volgens de Raad van State voldaan aan de voorwaarde dat de uitoefening van de impliciete bevoegdheid van het Vlaams gewest slechts subsidiair is aan de hoofdbevoegdheid van dat gewest. Wat de Raad voor Verkiezingsbetwistingen betreft is het duidelijk dat de oprichting van deze Raad ondergeschikt is aan de bevoegdheid van het Vlaamse gewest om op het niveau van de lokale besturen de verkiezingen te organiseren.

Bovendien is deze bevoegdheid noodzakelijk voor het Vlaams gewest om haar bevoegdheid tot het organiseren van de verkiezingen op lokaal niveau te kunnen uitoefenen op een doordachte manier. Vermits de bestendige deputatie niet de gewenste onpartijdigheid kan bieden die noodzakelijk wordt geacht voor een administratief rechtscollege, kan de decreetgever redelijkerwijs argumenteren dat het noodzakelijk is om hieraan te verhelpen.

Ook vindt de Raad van State niet dat er een onevenredige invloed is op de bevoegdheden van de federale overheid. Het contentieus dat is toegewezen aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen is immers zeer beperkt in vergelijking met geheel van het administratief contentieus. Het is de federale wetgever die in het algemeen bevoegd blijft voor de oprichting van administratieve rechtscolleges.

---

²⁹ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 637/1, 8.

³⁰ Opgericht bij: Decr. VI. R. van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, *B.S.* 14 augustus 2003.

³¹ Arbitragehof nr. 76/2001, 21 juni 2001, *A.A.* 2001, 1069.

³² *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 578/1, 91-113.

Tot slot is er geen aanleiding om te twijfelen aan het feit dat de uitoefening van deze impliciete bevoegdheid van de decreetgever niet zou kunnen beantwoorden aan de gedifferentieerde regeling die hiervoor wordt vereist.

3. SAMENSTELLING RAAD VOOR VERKIEZINGSBETWISTINGEN

De samenstelling van de Raad is de reden waarom de Vlaamse decreetgever de bevoegdheden van de bestendige deputatie heeft overgeheveld naar de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. Zoals hierboven reeds uitgelegd vond de decreetgever het opportuener beslissingen in verband met verkiezingsgeschillen op het lokale niveau voor te leggen aan een niet-politiek orgaan.

De bevoegdheden van de bestendige deputatie werden aldus overgedragen aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen waar bepaalde garanties werden ingebouwd met betrekking tot de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de zetelende leden³³.

Er wordt per provincie een Raad voor Verkiezingsbetwistingen opgericht (*zie ook supra: 1.1. Oprichting Raad voor verkiezingsbetwistingen*).

3.1. LEDEN EN PLAATSVERVANGERS

Elke Raad voor verkiezingsbetwistingen bestaat uit drie leden en drie plaatsvervangers. Elk van de leden of plaatsvervangers moet ofwel een academische graad ofwel een graad van academisch niveau bezitten. Bovendien moeten de leden getuigen van een zekere deskundigheid van het publieke recht, de politieke wetenschappen of de bestuurswetenschappen³⁴. De decreetgever dacht hier in de eerste plaats aan professoren of ambtenaren die een grote deskundigheid tentoon spreiden op het vlak van bestuursrecht of administratief recht³⁵. Dit blijkt ook uit de aanstelling van de leden van de verschillende Raden voor Verkiezingsbetwistingen door de Vlaamse overheid³⁶.

Er zijn geen procedureregels i.v.m. het benoemen van de leden van de Raden voor Verkiezingsbetwistingen. Moeten deze plaatsen worden opengesteld voor kandidaturen? En wie beslist uiteindelijk wie er al dan niet in de Raden kan zetelen? Het is niet geregeld in de diverse decreten of uitvoeringsbesluiten. Het

³³ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 637/1, 21; Verslag plenaire zitting nr. 25 Vlaams Parlement, 2005-2006, morgenvergadering, http://jsp.vlaamsparlement.be/docs/handelingen_plenaire/2005-2006/plen025-01022006.pdf, 13.

³⁴ Art. 85bis § 2 Gemeentekieswet.

³⁵ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 637/4, 6.

³⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 15 september 2006 houdende de aanstelling van de leden van de Raden voor Verkiezingsbetwistingen en de vaststelling van hun vergoedingen, *B.S.* 19 september 2006.

zou dan ook geen slechte zaak zijn dat hierover in de toekomst meer duidelijkheid komt.

De Vlaamse overheid duidt voor iedere Raad een voorzitter en een plaatsvervangende voorzitter aan³⁷.

Alle leden en plaatsvervangers worden aangesteld door de Vlaamse overheid voor een termijn van zes jaar die eenmaal kan worden hernieuwd. Alle leden moeten voor ze hun mandaat opnemen bij de vrederechter een eed afleggen die als volgt luidt: “Ik zweer de verplichtingen van mijn ambt trouw na te komen”.

De vaste voorzitter en bijzitters van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen krijgen hiervoor een forfaitaire jaarvergoeding die door de Vlaamse overheid wordt vastgesteld (in 2006 vastgesteld op 2000€ voor de voorzitter, de andere effectieve leden kregen elk 1500€³⁸). De plaatsvervangende leden krijgen een forfaitaire vergoeding per zitting (200€ in 2006). Ook dit bedrag wordt vastgesteld door de Vlaamse overheid. De leden van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen kunnen ook nog aanspraak maken op de terugbetaling van hun reis –en verblijfskosten die ze hebben moeten maken om te kunnen zetelen. Deze procedure wordt afgehandeld volgens de regels die gelden binnen de Vlaamse administratie³⁹.

Tot slot wordt er ook een secretariaat opgericht dat wordt waargenomen door de provinciegouverneur of de arrondissementscommissaris, aangeduid door de provinciegouverneur. In West-Vlaanderen bijvoorbeeld werd deze bevoegdheid gedelegeerd aan het afdelingshoofd bij het Agentschap voor Binnenlands Bestuur West-Vlaanderen⁴⁰. De provinciegouverneurs worden bijgestaan door het personeel dat de provincie aan hen ter beschikking stelt. Vroeger waren de provinciegriffiers belast met de organisatie van het secretariaat. In praktijk bleek echter dat de verkiezingsdossiers niet alleen door het personeel van de provincie werden voorbereid⁴¹ terwijl de provinciegriffier enkel over hen een hiërarchisch gezag uitoefent. In het Wijzigingsdecreet⁴² heeft men dit dan ook aangepast en hebben de provinciegouverneurs de taak van de provinciegriffiers overgenomen.

---

³⁷ Art. 85bis § 3 Gemeentekieswet.

³⁸ Art. 6 Besluit van de Vlaamse Regering van 15 september 2006 houdende de aanstelling van de leden van de Raden voor Verkiezingsbetwistingen en de vaststelling van hun vergoedingen, *B.S.* 19 september 2006.

³⁹ Art. 9 Besluit van de Vlaamse Regering van 15 september 2006 houdende de aanstelling van de leden van de Raden voor Verkiezingsbetwistingen en de vaststelling van hun vergoedingen, *B.S.* 19 september 2006.

⁴⁰ Besluit van 3 oktober 2006 van de provinciegouverneur van West-Vlaanderen, onuitgegeven.

⁴¹ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 876/1, 2.

⁴² Decr. VI. R. houdende wijziging van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming, *B.S.* 13 juli 2006.

De taak van het secretariaat bestaat er in de inkomende klachten te ontvangen, de zittingen voor te bereiden, ontwerpen van beslissingen op te stellen, ...

3.2. ONVERENIGBAARHEDEN EN ONTSLAG

Om de onpartijdigheid van de leden en plaatsvervangers van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen te garanderen heeft de decreetgever voorzien in een aantal functies die niet met een mandaat van lid van de Raad kunnen worden gecombineerd. De volgende personen mogen aldus geen lid zijn van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen: de leden van en de kandidaten voor de verkiezingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat, het Vlaams Parlement, het Europees Parlement, de leden van de provincie-, gemeente-, district- en OCMW-raden en het college van burgemeester en schepenen voor de zittingsperiode waarvoor de desbetreffende verkiezing georganiseerd is, de leden van de rechterlijke macht, de staatsraden, auditeurs van de Raad van State, de leden van het Arbitragehof en de gouverneurs⁴³.

Stelt een van de leden van de Raad zich kandidaat op een lokale verkiezingslijst of wordt een lid benoemd in een van de rechtscolleges zoals hierboven beschreven, dan neemt hij ontslag uit de Raad en wordt hij opgevolgd door een opvolger die het mandaat vervoleindigt⁴⁴. Een persoon die zich voor de gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober 2006 kandidaat heeft gesteld voor een van de hierboven vermelde parlementaire mandaten kan zich wel nog kandidaat stellen voor een mandaat in de Raad voor Verkiezingsbetwistingen⁴⁵.

Vermits de Raad voor Verkiezingsbetwistingen een administratief rechtscollege is zijn de algemene rechtsbeginselen van behoorlijke rechtsbedeling op deze Raad van toepassing. De beginsel van onafhankelijkheid en onpartijdigheid zijn bijgevolg op de leden van toepassing. Wanneer een lid niet aan deze voorwaarden kan voldoen moet hij zich terugtrekken uit de zaak (zie ook *supra*: 1.3 *Bestendige deputatie*). Artikel 85ter Gemeentekieswet zegt uitdrukkelijk dat de Vlaamse Regering niet de minste instructie mag geven aan de Raad met betrekking tot het uitoefenen van hun bevoegdheid⁴⁶. Deze expliciete bepaling toont aan welk belang er wordt gehecht aan een onafhankelijke en onpartijdige Raad voor Verkiezingsbetwistingen.

De leden en plaatsvervangers van de Raad kunnen op elk moment zelf ontslag nemen⁴⁷. Ze blijven echter hun functie behouden tot wanneer de Vlaamse

⁴³ Art. 85bis § 5 Gemeentekieswet.

⁴⁴ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 578/1, 21.

⁴⁵ L. VENY, "De nieuwe spelregels bij de verkiezingen van 8 oktober 2006 in het Vlaamse Gewest", *T. Gem.* 2006, 15.

⁴⁶ Art. 85ter § 7 Gemeentekieswet.

⁴⁷ Art. 85bis § 4 Gemeentekieswet.

overheid een vervanger voor het ontslagnemende lid heeft gevonden. De Vlaamse overheid kan de leden en hun vervangers pas ontslaan bij grove nalatigheid of kennelijk wangedrag. In dit geval worden de leden onmiddellijk ontheven uit hun functie, ook als er nog niet in hun opvolging is voorzien.

4. BEVOEGDHEID

4.1. INLEIDING

De bevoegdheden van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen staan nergens gebundeld genoemd maar we is verspreid over diverse decreten. De reglementering over de bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen is ingewikkeld en bij wijlen onduidelijk. Zo bestaat er veel verwarring over wat nu juist de bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen is inzake de beslechting van conflicten met betrekking tot de verkiezingsuitgaven (*zie infra: 4.3.7.3. Knelpunt*). Ook is het niet duidelijk welke instantie bevoegd is om in de Vlaamse randgemeenten kennis te nemen van bezwaren over klachten waarbij ook een schepen is betrokken. In die gemeenten is de bestendige deputatie immers nog steeds bevoegd om kennis te nemen van bezwaren i.v.m. rechtstreekse schepenverkiezingen terwijl de Raad voor Verkiezingsbetwistingen bevoegd is voor bezwaren i.v.m. de verkiezing van de gemeenteraadsleden. Voor zaken waar beide verkiezingen aan bod komen is het niet duidelijk hoe het bevoegdheidsconflict moet worden opgelost. Deze leemte in de regelgeving wordt dan ook beter ingevuld door de federale wetgever.

4.2. BEVOEGDHEID RATIONE LOCI - PACIFICATIEWET

De bevoegdheid van de Raden voor Verkiezingsbetwistingen strekt zich uit over alle Vlaamse provincies en gemeenten. Toch bestaan hierop uitzonderingen. In sommige gemeenten in de Vlaamse rand en ook in de gemeente Voeren bestaan er nog steeds andere regelingen.

Voor de gemeente Voeren is het beslechten van verkiezingsgeschillen met betrekking tot de gemeenteraadsverkiezingen en de rechtstreekse verkiezing van de schepenen en de leden van de OCMW-raad opgedragen aan door het college van provinciegouverneurs. Dit is het gevolg van het feit dat deze aangelegenheden geregeld zijn door de Pacificatiewet van 9 augustus 1988. Deze bepalingen kunnen bijgevolg enkel worden gewijzigd door de federale wetgever en niet door de Vlaamse decreetgever⁴⁸.

---

⁴⁸ Art. 77bis § 2 Gemeentekieswet; A. MAST, J. DUJARDIN, M. VAN DAMME, J. VANDE LANOTTE, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Antwerpen, Kluwer, 2006, 880.

Conflicten met betrekking tot de rechtstreekse verkiezingen van de schepen en de OCMW-raadsleden in de Vlaamse randgemeenten⁴⁹ behoren nog steeds tot de bevoegdheid van de bestendige deputatie van de provincie Vlaams-Brabant. Ook deze regeling werd ingevoerd door de Pacificatiewet en kan bijgevolg niet worden gewijzigd door de Vlaamse decreetgever. Geschillen over de gemeenteraadsverkiezingen in deze gemeenten behoren daarentegen wel tot de bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen.

In de rechtsleer⁵⁰ bestaat kritiek op deze verdeling van het verkiezingscontentieux in de Vlaamse randgemeenten. Vandaag is de situatie immers zo dat twee verschillende rechtscolleges bevoegd zijn voor verschillende aspecten van eenzelfde verkiezing. Het gevaar op tegenstrijdige uitspraken is dan ook niet denkbeeldig. Zo zou het mogelijk zijn dat de bestendige deputatie als gevolg van een ingediend bezwaar over de rechtstreekse schepenverkiezing de verkiezingen geldig verklaart terwijl de Raad voor Verkiezingsbetwistingen ze ongeldig verklaart op grond van een bezwaar ingediend tegen verkiezingsfraude bij de verkiezing van de gemeenteraad. Een mogelijke oplossing voor dit probleem is het samenbrengen van het contentieux. In dat geval moet de rechtstreekse verkiezing van de schepenen worden gezien als de bijverkiezing bij de gemeenteraadsverkiezing. Concreet betekent dit dat wanneer tegen beide verkiezingen een bezwaar wordt ingediend, ze allebei voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen komen. Het bezwaar tegen de rechtstreekse verkiezing van de schepenen volgt immers het lot van het bezwaar ingediend tegen de gemeenteraadsverkiezing⁵¹.

Deze oplossing is evenwel niet in overeenstemming met de huidige inhoud van de Pacificatiewet.

Een ander probleem dan dat van de verdeling van het verkiezingscontentieux ligt in het feit dat de bestendige deputatie als politiek orgaan niet onafhankelijk en onpartijdigheid verkiezingsgeschillen kan beslechten (*zie supra 1.3 Bestendige deputatie*). De federale wetgever zou er dan ook goed aan doen om ook in de randgemeenten en Voeren de taken van de bestendige deputatie en het college van provinciegouverneurs over te dragen aan een onafhankelijk administratief rechtscollege.

---

⁴⁹ Deze zijn: Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem.

⁵⁰ L. VENY, "De nieuwe spelregels bij de verkiezingen van 8 oktober 2006 in het Vlaamse Gewest", *T. Gem.* 2006, 16.

⁵¹ L. VENY, "De nieuwe spelregels bij de verkiezingen van 8 oktober 2006 in het Vlaamse Gewest", *T. Gem.* 2006, 16.

4.3. BEVOEGDHEDEN RATIONE MATERIAE

4.3.1. *De provincieraads-, de gemeenteraads- en de districtsraadsverkiezingen*

De bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen in deze strekt zich uit over de verkiezingsprocedure, de zetelverdeling en de rangorde van de effectieve leden en opvolgers, met uitzondering van de gemeenteraadsverkiezingen in Voeren.

De verkiezingen kunnen door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen of door de Raad van State (*zie ook 5.3.*) ongeldig worden verklaard wanneer er zich onregelmatigheden hebben voorgedaan tijdens de verkiezingsprocedure en op voorwaarde dat deze onregelmatigheden de zetelverdeling tussen de lijsten kunnen beïnvloeden⁵². De Raad voor Verkiezingsbetwistingen kan enkel overgaan tot een ongeldigverklaring van de verkiezing wanneer er een bezwaar in die zin is ingediend⁵³.

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen gaat ook nog de juistheid na van de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten en van de rangorde waarin de raadsleden en de opvolgers verkozen zijn verklaard⁵⁴. In tegenstelling tot wat de geldigverklaring van de verkiezing betreft is het hierbij niet noodzakelijk dat er een bezwaar wordt ingesteld. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen kan immers ook ambtshalve overgaan tot een wijziging van de zetelverdeling en de rangorde.

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen is in deze aangelegenheid niet bevoegd voor de gemeenteraadsverkiezingen in de Voeren.

4.3.2. *De verkiezing of de benoeming van de schepenen en de leden van de deputatie*

Deze bevoegdheid strekt zich niet uit tot de rechtstreekse schepenenverkiezing in de Vlaamse randgemeenten en tot de gemeente Voeren (*zie supra: 4.2. Bevoegdheid ratione loci - Pacificatiewet*).

De verkiezing of de benoeming van de schepenen is geregeld in de artikelen 44 en 45 van het Gemeentedecreet. Betwistingen over deze verkiezing of benoeming van de schepenen worden behandeld door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen volgens de procedure van de artikel 85bis en volgende van de Gemeentekieswet⁵⁵ (*zie infra: 5. Procedure*).

---

⁵² Art. 85quater § 1 Gemeentekieswet.

⁵³ Art. 85quinquies § 2 lid 1 Gemeentekieswet; R.v.St. nr. 2432, 7 mei 1953, *Arr. R.v.St.* 1953, I, 636; R.v.St. nr. 11.078, 26 februari 1965, *Arr. R.v.St.* 1965, 214..

⁵⁴ Art. 85quinquies § 2 lid 2 Gemeentekieswet.

⁵⁵ Art. 85novies Gemeentekieswet.

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen is evenzeer bevoegd om kennis te nemen van bezwaren ingediend tegen de verkiezing en benoeming van de leden van de bestendige deputatie⁵⁶ en de OCMW-raadsleden⁵⁷.

4.3.3. *Betwistingen omtrent het goedkeuren van de geloofsbrieven en de eedaflegging*

De verkozen gemeenteraadsleden en hun opvolgers moeten bij hun aanstelling de in artikel 7 § 3 van het Gemeentedecreet⁵⁸ beschreven eed afleggen. De eed luidt als volgt: “Ik zweer de verplichtingen van mijn mandaat trouw na te komen.”. De eed moet worden uitgesproken zonder toevoegingen of weglatingen, en zonder daarbij een voorbehoud te maken⁵⁹. Ook moet de eedaflegging als bestuurshandeling in de gemeenten van het Vlaamse Gewest in het Nederlands gebeuren⁶⁰.

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen is bevoegd over betwistingen of de eedaflegging wel correct is verlopen is. Zo diende de plaatselijk lijst “SAMEN” naar aanleiding van de eedaflegging in de gemeente Sint-Genesius-Rode een bezwaar in bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen omdat een tiental gemeenteraadsleden, nadat de eed eerst op de correcte voorgeschreven manier was afgelegd, de eed nogmaals en volgens de oude formule, zowel in het Nederlands als in het Frans aflegden. “SAMEN” claimde dat de eedaflegging bijgevolg niet volgens de voorgeschreven wijze had plaatsgevonden. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen verwierp deze klacht omdat de eed eerst wel correct werd afgelegd en dat de gemeenteraadsleden bijgevolg geen afstand hadden gedaan van hun mandaat⁶¹.

Voor de aflegging van de eed moet de gemeenteraad eerst de geloofsbrieven van de gemeenteraadsleden onderzoeken⁶². In deze geloofsbrieven moeten de verkozenen aantonen dat ze voldoen aan de verkiesbaarheidsvoorwaarden. Een van deze voorwaarden is dat de kandidaat op de dag van de verkiezing minstens 18 jaar moet zijn. Dit kan hij bewijzen door bij zijn geloofsbrieven een uittreksel van het bevolkingsregister te voegen. Bezwaren met betrekking tot de goedkeuring van deze geloofsbrieven komen ook voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen.

⁵⁶ Art. 47, tweede lid, Provinciedecreet.

⁵⁷ Art. 18 OCMW-wet.

⁵⁸ Zie ook: Art. 46 § 1 Gemeentedecreet en Art. 60 § 2 Gemeentedecreet.

⁵⁹ Voor een uitgebreide bespreking over de eedaflegging, zie: J. DUJARDIN, W. SOMERS, L. VAN SUMMEREN, J. DEBYSER, *Praktisch handboek voor Gemeenterecht*, Brugge, die Keure, 2006, 48-50.

⁶⁰ Art. 4 G.W.

⁶¹ Raad voor Verkiezingsbetwistingen Vlaams-Brabant, 21 februari 2007, onuitgegeven.

⁶² Art. 7 § 3 Gemeentedecreet.

4.3.4. Afstand en verval van de provinciale, gemeentelijke of binnengemeentelijke politieke mandaten

Met betrekking tot geschillen over de afstand van een mandaat of de rechtsgeldigheid van de intrekking ervan is de Raad voor Verkiezingsbetwistingen op gelijke wijze bevoegd om hiervan kennis te nemen, zowel voor gemeente- en provincieraadsleden als voor de OCMW-raadsleden⁶³.

De vervallenverklaring van de politieke mandaten voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen is op identieke wijze geregeld voor de provincie- en gemeenteraadsleden; met betrekking tot de vervallenverklaring van de OCMW-raadsleden is de procedure verschillend.

4.3.4.1. Gemeente- en provincieraadsleden⁶⁴

Voor wat de vervallenverklaringen van de provincie- of gemeenteraadsleden betreft geldt er een identieke procedure. We beperken ons dan ook tot een bespreking van de procedure en gevolgen van een vervallenverklaring van een gemeenteraadslid in de wetenschap dat deze ook van toepassing is op de leden van de provincieraad.

De voorzitter van de gemeenteraad is verplicht om de Raad voor Verkiezingsbetwistingen evenals de betrokken mandataris - tegen ontvangstbewijs - onmiddellijk op de hoogte te brengen van de gronden die tot deze vervallenverklaring kunnen leiden. Wanneer een gemeenteraadslid niet langer voldoet aan de verkiesbaarheidsvoorwaarden (hij is verhuisd bijvoorbeeld) dan kan de gemeenteraad waarvan de betrokken persoon lid is, na de mandataris te hebben gehoord, overgaan tot de vervallenverklaring van zijn mandaat. Treedt de gemeenteraad niet op binnen de twee maanden nadat hij kennis heeft gekregen van de feiten die het verval met zich kunnen meebrengen dan treedt de Raad voor Verkiezingsbetwistingen op in de plaats van de gemeenteraad. Ze kan dit ambtshalve of op verzoek van een gemeenteraadslid of van het openbaar ministerie.

De gemeenteraad wordt geacht kennis te hebben van de feiten die tot de vervallenverklaring kunnen leiden van zodra hij een bezwaar ontvangt van een gemeenteraadslid of van het openbaar ministerie. Ook door de verzending van de kennisgeving door het College van burgemeester en schepenen aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen wordt de Gemeenteraad geacht kennis te hebben van deze feiten⁶⁵.

---

⁶³ Art. 13 Gemeentedecreet; Art. 20quinquies OCMW-wet.

⁶⁴ Art. 10 Gemeentedecreet; Art. 10 Provinciedecreet.

⁶⁵ Art. 10 § 1 Gemeentedecreet.

De vervallenverklaring heeft pas gevolg vanaf de kennisgeving van de uitspraak van het verval door de gemeenteraad of door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. Ze tast de geldigheid van de eerder genomen beslissingen van de gemeenteraad niet aan⁶⁶.

Ook moet worden gewezen op het gevolg van een vervallenverklaring van het mandaat van een gemeenteraadslid dat tevens benoemd was tot burgemeester, voorzitter van de gemeenteraad of schepen. Dat lid verliest door de vervallenverklaring immers ook zijn mandaat van burgemeester, voorzitter of schepen. Dit vereist geen afzonderlijke procedure tot vervallenverklaring⁶⁷.

4.3.4.2. OCMW-raadsverkiezingen⁶⁸

Wanneer een lid van de OCMW-raad niet langer voldoet aan de verkiesbaarheidsvereisten of zich in een met zijn mandaat onverenigbare toestand bevindt dan stelt de voorzitter van de gemeenteraad of de voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn de Raad voor Verkiezingsbetwistingen hiervan onverwijld in kennis. Het raadslid waartegen deze kennisgeving is gericht krijgt hiervan een kopie waarna er voor hem een termijn van vijftien dagen aanvangt waarin hij zijn opmerkingen omtrent deze kennisgeving kan meedelen aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. Gaat het om een met zijn mandaat als raadslid onverenigbaar ambt dan nodigt de voorzitter van de gemeente- of OCMW-raad dit lid uit om binnen de vijftien dagen ontslag te nemen uit dit ambt. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen doet uitspraak binnen de dertig dagen na het ontvangen van de kennisgeving van de voorzitter van de gemeente- of OCMW-raad.

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen kan ook ambtshalve een lid van de OCMW-raad per aangetekende brief op de hoogte stellen dat hij of zij niet langer voldoet aan de verkiesbaarheidsvereisten of dat er sprake is van twee onverenigbare ambten. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen nodigt het raadslid in dit laatste geval uit om binnen de vijftien dagen ontslag te nemen uit dit onverenigbare ambt. Ook de voorzitter van de gemeente- of OCMW-raad wordt hiervan op de hoogte gebracht. Geeft het betrokken lid geen gevolg aan deze vraag tot ontslag dan doet de Raad voor Verkiezingsbetwistingen hierover uitspraak binnen een termijn van dertig dagen.

---

⁶⁶ Art. 10 § 2 Gemeentedecreet.

⁶⁷ Art. 47 Gemeentedecreet; Art. 10 Gemeentedecreet; J. DUJARDIN, W. SOMERS, L. VAN SUMMEREN, J. DEBYSER, *Praktisch handboek voor Gemeenterecht*, Brugge, die Keure, 2006, 99.

⁶⁸ Art. 18 OCMW-wet.

4.3.5. Betwistingen in verband met de taalkennis vereist voor de uitoefening van bepaalde provinciale en gemeentelijke mandaten

Artikel 44 van het Gemeentedecreet bepaalt dat elke persoon die het mandaat van burgemeester, schepen of voorzitter van de gemeenteraad uitoefent of waarneemt moet beschikken over de nodige kennis van de bestuurstaal die vereist is voor de uitoefening van dit mandaat. Hetzelfde geldt voor de voorzitter van de OCMW-raad⁶⁹. Door het enkele feit van een verkiezing tot dit mandaat worden deze personen reeds vermoed over de nodige taalkennis te beschikken. Dit vermoeden kan evenwel weerlegd worden op het verzoek van een van de gemeenteraadsleden. Dit verzoek moet steunen op ernstige aanwijzingen dat de betrokken persoon niet vereiste taalkennis heeft, op een bekentenis van de mandataris tegen wie het verzoek is ingediend, of door de concrete omstandigheden waarin de mandataris zijn mandaat uitoefent.

Het verzoek van een gemeenteraadslid moet worden ingediend bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. Als de Raad tot het besluit komt dat de mandataris inderdaad niet beschikt over de vereiste taalkennis kan hij de verkiezing of de benoeming van deze mandataris vernietigen, en dit vanaf de dag van de kennisgeving van de beslissing van het rechtscollege. De betrokken mandataris kan niet opnieuw worden verkozen of benoemd tot het mandaat van burgemeester, schepen of voorzitter van de gemeenteraad dan bij een algehele vernieuwing van de gemeenteraad⁷⁰.

Deze regeling geldt niet voor geschillen in verband met de taalkennis van de gemeentelijke mandatarissen in de Vlaamse randgemeenten en de taalgrensgemeenten⁷¹.

4.3.6. De beslissingen van de gemeenteraad en de provincieraad betreffende de opvolging van te vervangen raadsleden

In artikel 14 en 15 van het gemeentedecreet en artikel 14 en 15 van het Provinciedecreet wordt de verhindering van gemeente- of provincieraadsleden geregeld, evenals het ontslag van deze leden. Een lid van een van de raden kan verhinderd zijn omwille van medische redenen, studie-redenen of een verblijf in het buitenland⁷². Dit kan ook het geval zijn wanneer een raadslid ouderschapsverlof opneemt bij de geboorte of adoptie van een kind⁷³.

In het gemeentedecreet is een verhindering ook mogelijk voor de voorzitter van de gemeenteraad die tevens lid is van de federale of Vlaamse Regering, de Europese Commissie of wanneer hij tevens voorzitter is van de raad voor

⁶⁹ Art. 25 quater OCWM-wet.

⁷⁰ Art. 44 § 6 Gemeentedecreet.

⁷¹ Deze gemeenten zijn: Bever, Herstappe, Mesen, Ronse, Spiere-Helkijn en Voeren.

⁷² Art. 14, 1° Gemeentedecreet; Art. 14, 1° Provinciedecreet.

⁷³ Art. 14, 2° Gemeentedecreet; Art. 14, 2° Provinciedecreet.

maatschappelijk welzijn⁷⁴. Deze bepalingen werden niet overgenomen in het Provinciedecreet.

Wanneer een raadslid afstand doet van zijn mandaat, van zijn mandaat vervallen wordt verklaard, als verhinderd wordt beschouwd, ontslag genomen heeft, of overleden is, dan wordt dit raadslid vervangen door zijn opvolger⁷⁵. De geloofsbrieven van deze opvolger worden nagekeken volgens de toepasselijke procedures (zie *supra* 4.3.3. *Betwistingen omtrent het goedkeuren van de geloofsbrieven en de eedaflegging*). De eedaflegging gebeurt in de handen van de voorzitters van de raden.

Wanneer er tijdens deze procedures problemen optreden met betrekking tot de vervanging van een raadslid door zijn opvolger dan kan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen hierover kennis nemen en geschillen beslechten. Dit kan ondermeer het geval zijn wanneer de geloofsbrieven van de opvolger niet in orde zijn.

4.3.7. De aangifte van de verkiezingsuitgaven

4.3.7.1. Bevoegdheid Raad voor Verkiezingsbetwistingen

In het decreet van 7 mei 2004⁷⁶ wordt de regelgeving over de verkiezingsuitgaven op Vlaams en op regionaal vlak uiteengezet. Zo wordt ondermeer bepaald wat de minimum- en maximumuitgaven zijn die de partijen en de kandidaten mogen uitgeven aan verkiezingspropaganda en wat propaganda juist is. De bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen strekt zich in deze materie echter niet uit tot het niveau van de provincieraadsverkiezingen. Voor de geschillenregeling betreffende verkiezingsuitgaven op dit niveau is de Controlecommissie voor Verkiezingsuitgaven exclusief bevoegd (zie *infra*: 4.3.7.2. *Controlecommissie voor Verkiezingsuitgaven*). De Raad voor Verkiezingsbetwistingen is daarentegen wel bevoegd voor deze conflicten op het niveau van de gemeenteraadsverkiezingen.

Wanneer een verkozen kandidaat de bepalingen van artikel 8ter, §2 en §3, of 8sexies van het decreet van 7 mei 2004⁷⁷ of van artikel 23, §1 en §2 Gemeentekieswet, niet naleeft, dan kan die door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen van zijn mandaat vervallen worden verklaard. Hetzelfde geldt voor een lijststaanvoerder van een politieke partij wanneer die

⁷⁴ Art. 14, 3° en 4° Gemeentedecreet.

⁷⁵ Art. 16 Gemeentedecreet; Art. 16 Provinciedecreet.

⁷⁶ Decr. VI. R. van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, de provincieraden, de gemeenteraden en de districtsraden, *B.S.* 28 mei 2004.

⁷⁷ Decr. VI. R. van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, de provincieraden, de gemeenteraden en de districtsraden, *B.S.* 28 mei 2004.

de bepalingen van artikel 8ter, §1, of 8sexies van hetzelfde decreet van 7 mei 2004 of van artikel 23, §1 en §2 Gemeentekieswet, niet naleeft⁷⁸.

Het betreft hier voornamelijk overtredingen van de regelgeving met betrekking tot de minimum- en maximumuitgaven die door de individuele kandidaten moeten worden gerespecteerd⁷⁹ en het niet-respecteren van bepalingen gedurende de sperperiode zoals het verbod op het uitdelen van geschenken, het uitzenden van reclamespots, ...⁸⁰ Ook het overtreden van de regelgeving met betrekking tot de aangifte van de verkiezingsuitgaven kan aanleiding geven tot vervallenverklaring⁸¹.

De verkozenen die van hun mandaat vervallen zijn verklaard worden vervangen door de opvolgers.

4.3.7.2. Controlecommissie voor Verkiezingsuitgaven

Klachten met betrekking tot de verkiezingsuitgaven op het niveau van de gemeenteraadsverkiezingen kunnen niet alleen bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen worden ingesteld. De Vlaamse decreetgever voorzag immers ook in een Controlecommissie voor Verkiezingsuitgaven die van soortgelijke bezwaren kennis kan nemen en er uitspraak over doet⁸². Op het niveau van de provincieraadsverkiezingen is de Controlecommissie exclusief bevoegd voor de geschillen omtrent de verkiezingsuitgaven van de kandidaten of lijstaanvoerder.

Bezwaren kunnen worden ingesteld tegen de lijstaanvoerders of kandidaten die de bepalingen van artikel 8ter of 8sexies van het decreet van 7 mei 2004 hebben overtreden. Deze bevoegdheid is bijgevolg identiek aan een deel van de bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen op het niveau van de gemeenteraadsverkiezingen.

De procedure voor beide instanties⁸³ verloopt evenwel niet gelijk. Ze kan men nog tot vijftienveertig dagen na het opstellen van het proces-verbaal van de verkiezing een bezwaar indienen bij de Controlecommissie. Bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen is dit slechts veertig dagen. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen gaat over tot een uitspraak binnen een termijn van dertig dagen, de Controlecommissie doet daarentegen 'onverwijld' uitspraak. De controlecommissie kan dan weer wel dezelfde sancties uitvaardigen,

⁷⁸ Art. 85quater Gemeentekieswet.

⁷⁹ Art. 8ter § 2 en § 3 Decr. VI. R. van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, de provincieraden, de gemeenteraden en de districtsraden, *B.S.* 28 mei 2004.

⁸⁰ Art. 8sexies Decr. VI. R. van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, de provincieraden, de gemeenteraden en de districtsraden, *B.S.* 28 mei 2004.

⁸¹ Art. 23, § 1 en § 2 Gemeentekieswet.

⁸² Art. 37/1 Provinciekieswet.

⁸³ Voor de Controlecommissie voor Verkiezingsuitgaven, zie: Art. 37/1 – 37/5 Provinciekieswet.

namelijk de vervallenverklaring van het mandaat van de kandidaat of de lijstaanvoerder.

4.3.7.3. Knelpunt

Het toewijzen van dezelfde bevoegdheden inzake geschillen over de verkiezingsuitgaven op gemeentelijk vlak aan twee verschillende organen levert problemen op wanneer eenzelfde klacht wordt ingediend bij elk van de instanties. Deze situatie is echter niet geregeld in de toepasselijke regelgeving van de Vlaamse overheid. Het gevaar op tegenstrijdige uitspraken is dan ook niet ongering. Er is immers nergens bepaald dat de ene instantie gebonden is door de uitspraken van de andere. De Controlecommissie voor Verkiezingsuitgaven heeft echter voor zichzelf bepaald dat zij de uitspraken van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen zal afwachten als eenzelfde klacht bij beide instanties is ingediend, waarna het autonoom over de bij haar aanhangig gemaakte klacht zal oordelen. Bij tegenstrijdige uitspraken van beide organen zal de Raad van State beslissen wie het bij het rechte eind heeft. Voor beide organen is de Raad van State immers bevoegd als beroepsorgaan⁸⁴. De dubbele indiening van bezwaren door kandidaten met betrekking tot overtredingen van de regelgeving inzake verkiezingsuitgaven, wordt door de Controlecommissie beschouwd als een ontvankelijkheidsvereiste⁸⁵.

5. PROCEDURE

5.1. INLEIDING

Wat de procedure voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen betreft heeft de decreetgever het niet nodig geacht wijzigingen aan te brengen in de reeds bestaande procedure die van toepassing was op de procedure voor de bestendige deputatie. De artikelen 74 en volgende van de Gemeentekieswet en artikel 104*bis* van de Provinciekieswet werden letterlijk overgenomen in de artikelen 85 en volgende van de Gecoördineerde Gemeentekieswet van 10 februari 2006⁸⁶.

Dit heeft als niet onbelangrijk gevolg dat de vroegere rechtspraak van de bestendige deputatie en de Raad van State richtinggevend blijft voor enerzijds de politieke partijen en de kandidaten en anderzijds de uitspraken van de Raad

⁸⁴ Art. 85septies Gemeentekieswet; Art. 37/4 Provinciekieswet.

⁸⁵ In een brief van de voorzitter van het Vlaams Parlement Marleen Vanderpoorten aan de Voorzitter van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen van West-Vlaanderen, onuitgegeven.

⁸⁶ Enkel het artikel 77 van de Gemeentekieswet moet hier buiten beschouwing worden gelaten daar de decreetgever onbevoegd is dit artikel te wijzigen. Dit artikel betreft de regeling voor verkiezingsbetwistingen met betrekking tot de rechtstreekse schepenvkiezingen in de randgemeenten en de verkiezingen in Komen-Waasten, Voeren en de gemeenten in het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

voor Verkiezingsbetwistingen⁸⁷. De vroegere rechtspraak is niet bindend voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen maar moet wel met het nodige gezag worden benaderd. Dit is belangrijk voor de rechtszekerheid van de partijen en de kandidaten.

Tot slot vermelden we ook nog dat de reglementering van de decreetgever met betrekking tot de procedures die moeten worden gevolgd bij bezwaren met betrekking tot de verschillende bevoegdheden van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen grote leemten vertoont. Zo is enkel de procedure met betrekking tot bezwaren gericht tegen onregelmatigheden die zich hebben voorgedaan tijdens de gemeenteraadsverkiezingen uitgewerkt. Met betrekking tot andere bezwaren is dit niet het geval zodat het niet altijd duidelijk is wat de ontvankelijkheidstermijnen zijn die door de indieners van bezwaren moeten worden gerespecteerd (zie ook 5.2.7.)⁸⁸.

Wegens het gebrek aan wettelijke procedureregels hebben de Raden voor Verkiezingsbetwistingen per provincie een huishoudelijk reglement opgesteld die de leemten in de wetgeving zou moeten opvangen. Dit huishoudelijk reglement kan echter in belangrijke mate verschillen van provincie tot provincie. Dit toont nogmaals aan dat de decreetgever er goed aan zou doen werk te maken van duidelijkere procedureregels die een zekere uniformiteit in de rechtsspraak van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen kan garanderen.

In deze huishoudelijke reglementen worden voornamelijk de interne procedures verduidelijkt. Zo bepaalt elk reglement waar de bezwaren per provincie moeten worden neergelegd. Het gebrek aan uniformiteit heeft er hier toe geleid dat deze regel in West-Vlaanderen streng wordt gehandhaafd met als gevolg dat bezwaren die op het verkeerde adres aankomen onontvankelijk worden verklaard. In Vlaams-Brabant is men hierin soepeler. Bezwaren die toekomen op het provinciehuis (waar de Raad voor Verkiezingsbetwistingen zetelt) in plaats van op het secretariaat, worden toch behandeld door de Raad. Procedurele verschillen van die aard zijn uiteraard niet wenselijk. Ook hier kan een aanvulling in de regelgeving van de Vlaamse overheid een oplossing bieden.

Tot slot kunnen we ons afvragen in hoeverre deze huishoudelijke reglementen derden kunnen binden. Kan het bezwaar van een kandidaat onontvankelijk worden verklaard omdat ze niet binnen een bepaalde termijn is ingediend, als deze termijn enkel is voorgeschreven in het huishoudelijk reglement, en niet in een decreet? Een huishoudelijke reglement heeft uiteraard wel interne werking waardoor de leden en het secretariaat er volgens de principes van het hiërarchisch gezag door gebonden zijn.

⁸⁷ *Parl. St.* VI. Parl., 2005-2006, nr. 578/1, 22.

⁸⁸ Persoonlijk onderhoud met de Raden voor Verkiezingsbetwistingen in Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen.

5.2. ART. 85TER E.V.

Onderstaande procedure is van toepassing op betwistingen met betrekking tot de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezing en de benoeming van de schepenen⁸⁹. Deze procedure is identiek bij geschillen over de provincieraadsverkiezingen en de verkiezing van de leden van de deputatie⁹⁰.

Als er andere wettelijke procedures zijn voorgeschreven bij andere bevoegdheden van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen dan werden die reeds uiteengezet bij de bespreking van de bevoegdheden (zie 4.3. en volgende). Bij de verkiezing van de OCMW-raden zijn er kleine verschillen (zie 5.2.7.)

5.2.1. *Initiatiefrecht*

Alleen de kandidaten voor een wetgevend orgaan op het lokale niveau zijn gerechtigd om bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen een bezwaar in te dienen tegen de gemeenteraadsverkiezing. Bovendien is vereist dat de kandidatuur rechtsgeldig is. Een kandidaat waarvan nadien blijkt dat die niet voldeed aan de verkiesbaarheidvereisten (bv. de minimumleeftijd) kan ook geen bezwaar indienen bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen⁹¹.

5.2.2. *Termijn⁹² en verzoekschrift*

Alle bezwaren, met uitzondering van de bezwaren met betrekking tot de controle van de verkiezingsuitgaven moeten bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen worden ingediend binnen de veertig dagen na het opmaken van het proces-verbaal van de verkiezing door het hoofdstembureau. Ook bezwaren die steunen op een overtreding van de reglementering omtrent verkiezingsuitgaven en de herkomst van geldmiddelen moeten worden ingediend binnen dezelfde termijn⁹³. Deze termijn begint te lopen de dag na de optekening van dit proces-verbaal (dies a quo) en eindigt op de veertigste dag om middernacht⁹⁴.

Het is echter niet duidelijk wat er moet gebeuren als deze laatste dag van de termijn een zaterdag, zondag of wettelijke feestdag is. De decreetgever heeft voor dit vraagstuk geen oplossing voorzien in de toepasselijke regelgeving. Als gevolg van deze leemte in de wetgeving hebben de Raden voor

---

⁸⁹ Art. 85novies Gemeentekieswet.

⁹⁰ Art. 37/1 Provinciekieswet.

⁹¹ R.v.St. nr. 23.065, 24 maart 1983, *Arr. R.v.St.* 1983, I, 675.

⁹² Voor een uitgebreidere bespreking van de problematiek bij de termijn zie: J. DUJARDIN, W. SOMERS, L. VAN SUMMEREN, J. DEBYSER, *Praktisch handboek voor Gemeenterecht*, Brugge, die Keure, 2004, 303-305.

⁹³ Art. 85ter § 4 Gemeentekieswet.

⁹⁴ Art. 85ter § 1 Gemeentekieswet; R.v.St. nr. 23.085, 29 maart 1983, *Arr. R.v.St.* 1983, I, 740.

Verkiezingsbetwistingen van Limburg en Vlaams Brabant in hun huishoudelijk reglement zelf voorzien dat de termijn waarin bezwaren moeten worden neergelegd wordt verlengd “tot de eerstvolgende werkdag waarop de postdiensten open zijn”⁹⁵. De andere Raden voor Verkiezingsbetwistingen hebben deze situatie niet geregeld in hun Huishoudelijke Reglementen.

Het bezwaarschrift moet schriftelijk worden ingediend, het moet gedateerd zijn en de identiteit en de woonplaats van de bezwaarde moeten zijn vermeld. Het verzoekschrift wordt neergelegd op de griffie van het provinciehuis of het wordt opgestuurd naar deze griffie⁹⁶. De ambtenaar die het bezwaarschrift ontvangt, overhandigt een ontvangstbewijs aan de verzoeker⁹⁷. Wie het ontvangstbewijs antedateert is strafbaar met gevangenisstraffen van een maand tot twee jaar.

In het verzoekschrift moet duidelijk worden gemaakt welke de feiten zijn die volgens de verzoeker onregelmatig hebben plaatsgevonden. Dit alles op straffe van niet-ontvankelijkheid. Besluit de Raad voor Verkiezingsbetwistingen tot een onontvankelijkheid dan kan nog steeds een nieuw verzoekschrift worden ingediend, op voorwaarde dat dit gebeurt binnen de oorspronkelijke termijn.

De verzoeker kan samen met het verzoekschrift extra overtuigingsstukken toevoegen. Hij kan dit ook nadat het verzoekschrift reeds is ingediend op voorwaarde dat hij een kopie van deze stukken overmaakt aan het bestuur. De overtuigingsstukken moeten door de verzoeker worden gebundeld en geïnventariseerd.⁹⁸

5.2.3. *Behandeling voor de Raad voor verkiezingsbetwistingen*

Deze behandeling voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen gebeurt steeds schriftelijk, al kan de Raad steeds partijen oproepen om gehoord te worden⁹⁹. De Raad voert briefwisseling met de overheden en besturen die aan haar rechtsmacht zijn onderworpen en ze kan deze besturen verplichten bepaalde nuttige stukken over te leggen aan de Raad.

De procedure geschiedt steeds op tegenspraak. De partijen kunnen steeds op de griffie het dossier inkijken en kunnen, wanneer zij dat wensen, een memorie indienen. De Raad kan ook een getuigengehoor bevelen dat wordt afgenomen, ofwel op de terechtzitting, ofwel door een van zijn leden die daartoe is aangesteld. De rechtszitting is steeds openbaar, tenzij die een gevaar kan opleveren voor de openbare orde of de goede zeden. Het sluiten van de deuren

---

⁹⁵ Art. 4, lid 2, Huishoudelijk Reglement van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen van de provincie Vlaams-Brabant; Art. 5 Huishoudelijk Reglement van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen van de provincie Vlaams-Brabant.

⁹⁶ Art. 85ter § 2 Gemeentekieswet.

⁹⁷ R.v.St. nr. 2295, 23 maart 1953, *Arr. R.v.St* 1953, I, 389.

⁹⁸ Art. 85ter § 3 Gemeentekieswet.

⁹⁹ Art. 85ter § 6 Gemeentekieswet.

moet gemotiveerd worden. Tijdens de terechtzitting wordt de zaak uiteengezet waarna de partijen hun argumenten kunnen voorleggen aan de Raad.

Deze procedureregels zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid van de door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen genomen beslissing¹⁰⁰.

5.2.4 Uitspraak

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen moet uitspraak doen over de aanhangig gemaakte bezwaren binnen de dertig dagen na de indiening van deze bezwaren. Deze termijn start de dag nadat het bezwaar is neergelegd op de griffie bij de provinciegouverneur. Is het bezwaar per aangetekende post opgestuurd naar de provinciegouverneur dan start de termijn de dag volgend op de postdatum. Is er binnen deze termijn geen uitspraak van de Raad dan wordt het ingediende bezwaar als verworpen beschouwd en blijft de uitslag van de verkiezing, als afgekondigd door het hoofdstembureau definitief, onverminderd de toepassing van artikel 85ter, §5. Doet de Raad voor Verkiezingsbetwisting uitspraak na deze termijn dan is deze beslissing nietig. Deze nietigheid kan ambtshalve worden opgeworpen door de Raad van State in een beroepsprocedure daar deze regel van openbare orde is¹⁰¹.

Bij de uitspraak geeft een van de leden van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen een uiteenzetting van de zaak. Deze uiteenzetting moet, net als de uitspraak zelf in openbare zitting plaatsvinden. De beslissing van de Raad is, op straffe van nietigheid, gemotiveerd en vermeldt de naam van de verslaggever en de namen van de aanwezige leden¹⁰².

De Raad kan de verkiezingen enkel ongeldig verklaren als er een bezwaarschrift is ingediend. Is dit niet het geval dan kan de Raad enkel de zetelverdeling tussen de politieke partijen nagaan, evenals ook de rangorde waarin de raadsleden en de opvolgers verkozen zijn verklaard.

De uitslag van de gehouden verkiezingen wordt in elk geval definitief vijfenzeventig dagen na het houden ervan¹⁰³.

5.2.5 Bekendmaking van de uitspraak

Van de uitspraak van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen wordt door de Provinciegouverneur binnen de drie dagen kennis gegeven aan de gemeenteraad en bij ter aangetekende post aan de bezwaarden. Ook het

---

¹⁰⁰ R.v. St. nr. 14.610, 16 maart 1971, *Arr. R.v.St.* 1971, I, 345; Art. 85quinquies Gemeentekieswet.

¹⁰¹ H. VAN LUNTER, *De Nieuwe gemeentewet in de praktijk – De Gemeenteraad – Samenstelling*, Brugge, Vanden Broele, 2000, 43.

¹⁰² Art. 85quinquies § 1 Gemeentekieswet.

¹⁰³ Art. 85quinquies § 2 Gemeentekieswet.

uitblijven van een beslissing door de Raad binnen de voorgeschreven termijn wordt aan diezelfde medegeedeeld¹⁰⁴.

Als de Raad de verkiezingen ongeldig verklaart moet deze beslissing op dezelfde manier als hierboven beschreven worden medegeedeeld aan de twee aftredende raadsleden bedoeld in artikel 23 §1, eerste lid van de Gemeentekieswet ofwel aan de drie ondertekenaars, vermeld in artikel 23 §1, derde lid van de Gemeentekieswet.¹⁰⁵

Wanneer de Raad voor Verkiezingsbetwistingen uitspraak doet waarbij het de zetelverdeling tussen de lijsten, de rangorde van de gekozen raadsleden of die van de opvolgers wijzigt, ongeacht of hierbij al dan niet gaat over een uitspraak als gevolg van een bezwaar, dan moet deze beslissing ook worden ter kennis gebracht aan de gekozen raadsleden, die hun hoedanigheid van gekozenen verliezen, en aan de gekozen opvolgers, die hun rang van eerste of tweede opvolger verliezen¹⁰⁶.

Tenslotte wordt aan de eerste voorzitter van de Raad van State een voor eensluidend verklaard afschrift van de uitspraak, het administratief dossier en de procedur stukken opgestuurd in het geval waarbij de beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen de verkiezingen vernietigt of waarbij de zetelverdeling wordt aangepast¹⁰⁷.

5.2.6. OCMW-raadsverkiezing

De procedure voor geschillen met betrekking tot de verkiezing van de OCMW-raden verschilt op meerdere punten met die van de Gemeentekieswet. In tegenstelling tot wat geldt voor de gemeenteraadsverkiezingen mogen niet alleen de kandidaten voor een OCMW-raad¹⁰⁸ zijte een bezwaar indienen bij de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, maar ook de gemeenteraadsleden die zich geen kandidaat stelden voor de OCMW-raad¹⁰⁹. Ook de termijn waarin een bezwaar moet worden ingediend verschilt van de regeling in de Gemeentekieswet. Bezwaren ingesteld tegen de verkiezing van de OCMW-raad moeten worden ingediend binnen een termijn van vijf dagen na de verkiezing in plaats van de termijn van veertig dagen die geldt bij de gemeenteraadsverkiezingen. Voor het overige lopen beide procedures grotendeels gelijk.

5.2.7. Kritiek

Bovenstaande regeling geldt enkel in het geval van bezwaren naar aanleiding van de lokale verkiezingen voor de gemeenteraadsverkiezingen de verkiezing

---

¹⁰⁴ Art. 65sexies, lid 1, Gemeentekieswet.

¹⁰⁵ Art. 65sexies, lid 2, 1°, Gemeentekieswet.

¹⁰⁶ Art. 65 sexies, lid 2, 2°, Gemeentekieswet

¹⁰⁷ Art. 65 sexies, lid 3, Gemeentekieswet.

¹⁰⁸ Art. 11 § 1 OCMW-wet.

¹⁰⁹ Art. 18, lid 2, OCMW-wet.

van de OCMW-raad. De procedure die moeten worden gevolgd bij bezwaren ingediend over bijvoorbeeld de vereiste taalkennis van de schepenen, leden van de deputatie en de voorzitters van de gemeente- en OCMW-raad worden echter helemaal niet behandeld door de Vlaamse wetgeving¹¹⁰. Er is dus ook geen duidelijk over wat nu juist de termijn is om een bezwaar te kunnen indienen. Is dit een jaar? Vijf jaar? Het is niet geweten en zorgt toch voor een rechtsonzekerheid die een oplossing behoeft. Bovendien kan deze situatie er toe leiden dat in de verschillende provincies andere oplossingen worden bedacht voor deze problemen.

Zo ook was er een bezwaar ingediend bij de Raad voor Verkiezingen van Vlaams-Brabant in een zaak in verband met de eedaflegging van gemeenteraadsleden in Sint-Genesius-Rode¹¹¹. Enkele gemeenteraadsleden hadden in deze zaak op 2 januari 2007 de eed ook afgelegd in het Frans wat niet conform de wetgeving is van de Vlaamse overheid. Hiertegen diende een gemeenteraadslid dan ook een klacht in op 25 januari 2007. In deze zaak was het onduidelijk of deze klacht al dan niet ontvankelijk is. De decreetgever heeft immers geen termijn bepaald waarin bezwaren tegen de eedaflegging moeten worden ingediend. Geldt hier de termijn van veertig dagen zoals bij bezwaren tegen de gemeenteraadsverkiezingen? Of is er helemaal geen termijn? De Raad voor Verkiezingsbetwistingen zou in deze zaak ook het criterium van de redelijke termijn kunnen hanteren, hoewel dit nog niet in de rechtspraak van de Raad naar voor kwam. Ook de Raad van State kon hierover geen duidelijkheid scheppen.

Een ander voorbeeld dat dit probleem illustreert is de termijn waarin de Raad voor Verkiezingsbetwistingen uitspraak moet doen over de bezwaren aan hem voorgelegd. Die is vastgelegd op dertig dagen wat uitspraken over bezwaren tegen de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingsuitgaven betreft. In zaken die bijvoorbeeld de eedaflegging omvatten is deze termijn echter niet wettelijk vastgelegd. Intern heeft de Raad voor Verkiezingsbetwistingen van Vlaams-Brabant echter afgesproken om ook hier de termijn van dertig dagen toe te passen. Nochtans is dit niet wettelijk opgelegd.

Tot slot nog een laatste voorbeeld tot staving van de gebrekkige reglementering wat de procedure voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen betreft. Nergens in de wetgeving wordt duidelijk gemaakt wat er juist wordt bedoeld met “een verkozene”. Meerbepaald ligt hier de concrete vraag voor of ook een opvolger moet worden beschouwd als een verkozene. Het gevolg hiervan is dat de Raad voor Verkiezingsbetwistingen in West-Vlaanderen een opvolger niet ziet als een verkozene, terwijl dit in andere provincies wel het geval is¹¹².

---

¹¹⁰ Persoonlijk onderhoud met de Raden voor Verkiezingsbetwistingen in Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen.

¹¹¹ Raad voor Verkiezingsbetwistingen Vlaams Brabant, 21 februari 2007, onuitgegeven.

¹¹² Persoonlijk onderhoud met de Raden voor Verkiezingsbetwistingen in Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen.

5.3. BEROEPSPROCEDURE BIJ RAAD VAN STATE

5.3.1. Rechtsmacht

De Raad van State handelt bij de beroepen tegen de beslissingen van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen als een rechter met volle rechtsmacht. De bevoegdheid van de Raad van State in deze is dus niet die van annulatierechter in de zin van artikel 14 van de Gecoördineerde wetten op de Raad van State, maar wel die van artikel 16. Aldus heeft de Raad van State in de beroepsprocedure dezelfde bevoegdheden als de Raad voor Verkiezingsbetwistingen in eerste aanleg.

5.3.2. Beroepsprocedure

Tegen de beslissingen van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen kan beroep worden aangetekend bij de Raad van State. Het initiatiefrecht tot een beroepsprocedure bij de Raad van State is enkel voorbehouden aan de personen aan wie kennis moet worden gegeven van de beslissingen van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen (zie 5.2.6.). Dit komt er bijgevolg op neer dat enkel de bezwaarden tot het beroep kunnen overgaan¹¹³. Dit beroep moet worden ingesteld binnen de acht dagen na de kennisgeving van de beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen¹¹⁴. Het beroep kan nochtans al vroeger worden ingesteld, namelijk van zodra de Raad voor Verkiezingsbetwistingen uitspraak heeft gedaan over het bezwaar, en dus nog voor de kennisgeving aan de bezwaarden. Vervolgens doet de Raad van State uitspraak over het beroep binnen een termijn van zestig dagen.

Het beroep bij de Raad van State werkt niet opschortend¹¹⁵. Toen de bestendige deputatie nog bevoegd was voor de verkiezingsgeschillen was het beroep bij de Raad van State nog in alle gevallen opschortend, met als gevolg dat de geldigverklaring van de verkiezingen vaak om politieke redenen werd tegengehouden door bij de bestendige deputatie bezwaar aan te tekenen. De beslissing van de Raad voor verkiezingsbetwistingen is dus reeds uitvoerbaar binnen de termijn van acht dagen waarin men beroep kan aantekenen bij de Raad van State tegen de beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen. Hierop bestaat echter een uitzondering. Is het beroep gericht tegen een beslissing van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen die een vernietiging van de verkiezingen of een wijziging van de zetelverdeling inhoudt, dan werkt het beroep bij de Raad van State wel opschortend. Als de Vlaamse regering in dit geval een burgemeester benoemt voordat de Raad van State uitspraak heeft gedaan in de zaak, dan heeft deze benoeming pas uitwerking vanaf de

---

¹¹³ H. VAN LUNTER, *De Nieuwe gemeentewet in de praktijk – De Gemeenteraad – Samenstelling*, Brugge, Vanden Broele, 2000, 45.

¹¹⁴ Art. 85septies Gemeentekieswet.

¹¹⁵ Art. 85septies Gemeentekieswet.

betekening van het arrest van de Raad van State dat de verkiezingen niet vernietigt noch de zetelverdeling wijzigt. In dit geval moet het verzoekschrift ter inzage worden neergelegd op het gemeentesecretariaat waarna alle belanghebbenden de kans krijgen een memorie van antwoord in te dienen¹¹⁶.

De zitting voor de Raad van State is steeds openbaar, tenzij dit een gevaar zou betekenen voor de goede zeden of de openbare orde. In dat geval wordt de beslissing tot het sluiten van de deuren gemotiveerd door de kamer van de Raad van State die de zaak behandelt. De door de verzoeker ingeroepen middelen die reeds eerder voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen hadden kunnen worden ingeroepen zijn onontvankelijk.

De Raad van State doet uitspraak binnen een termijn van zestig dagen, te beginnen van de dag van de indiening van het beroep. De uitspraak wordt in openbare zitting uitgesproken en is gemotiveerd.

Dit arrest is niet vatbaar voor verzet, derden-verzet of voor een aanvraag tot herziening.¹¹⁷

6. CONCLUSIE

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen werd opgericht om als onpartijdig orgaan geschillen over de verkiezingen te kunnen beslechten. In dat opzicht is de oprichting van een Raad voor Verkiezingsbetwistingen in het algemeen als een goede zaak ontvangen. Het uitblijven van een wettelijke en transparante reglementering van de selectie van de leden van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen door de Vlaamse overheid laat echter nog steeds toe dat de overheid zich bij de benoeming van deze leden laat leiden door politieke motieven. Het zou dan ook een goede zaak zijn dat voor de benoeming van de leden een duidelijke procedure wordt vastgelegd.

Bovendien toont de regelgeving omtrent de bevoegdheden en procedure van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen grote leemten. Dit leidt tot een grote onzekerheid bij het personeel van de Raden. Gecombineerd met het feit dat er per provincie een Raad voor Verkiezingsbetwistingen kan dit bijgevolg leiden tot verschillende oplossingen voor bepaalde problemen van provincie tot provincie. Er wordt verwacht dat de Vlaamse decreetgever hier doorheen de jaren aan zal verhelpen.

---

¹¹⁶ J. DUJARDIN, W. SOMERS, L. VAN SUMMEREN, J. DEBYSER, *Praktisch handboek voor Gemeenterecht*, Brugge, die Keure, 2006, 26-27.

¹¹⁷ Art. 6-10 K.B. van 15 juli 1956 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, in geval van beroep als bedoelde bij artikel 76bis van de gemeentekieswet, *B.S.* 10 augustus 1956.

